

Моя профессиональная
карьера

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

ISSN

2782-4365

Проверить
номер:

Научно-образовательный электронный журнал

ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ

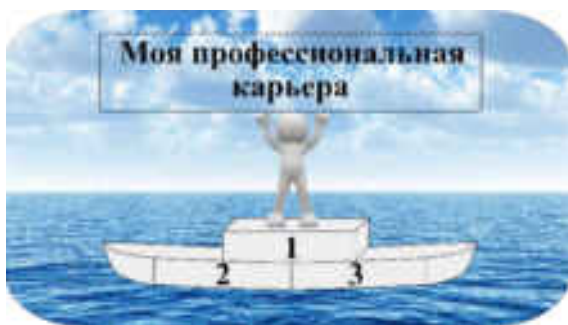
Выпуск №75-1 (том 1)
(июнь, 2026)

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Периодичность выпуска: 1 раз в неделю

Сайт: mpcareer.ru/oinv21veke. Почта: obrmppcareer@mail.ru

Международный научно-образовательный
электронный журнал
«ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ»

ISSN 2782-4365

УДК 37

ББК 94

**Международный научно-образовательный электронный журнал
«ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ». Выпуск №75-1 (том 1) (июнь,
2026). Дата выхода в свет: 08.06.2026.**

Журнал объединяет авторов на территории стран СНГ и помогает обмениваться передовыми научно-образовательными исследованиями.

Содержит научные работы отечественных и зарубежных авторов по экономическим, техническим, философским, юридическим и другим наукам.

Миссия научно-образовательного электронного журнала «ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ» состоит в поддержке интереса читателей к оригинальным исследованиям и инновационным подходам в различных тематических направлениях, которые способствуют распространению лучшей отечественной и зарубежной практики в интернет пространстве.

Целевая аудитория журнала охватывает работников сферы науки и образования (педагоги, учителя, ученые, преподаватели, научные сотрудники, бакалавры, магистранты, аспиранты).

Материалы публикуются в авторской редакции. За соблюдение законов об интеллектуальной собственности и за содержание работ ответственность несут авторы работ. Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов научных работ. При использовании и заимствовании материалов ссылка на издание обязательна.

© ООО «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА»

© Коллектив авторов

СОДЕРЖАНИЕ

Название научной статьи, ФИО авторов	Номер страницы
Doston Toshpulatov, Shohruh Rakhmataliev THERMODYNAMIC AND KINETIC INVESTIGATION OF FAYALITE DECOMPOSITION IN COPPER SMELTING SLAGS UNDER CaO–Na ₂ CO ₃ CO-MODIFICATION AND CARBOTHERMAL REDUCTION	6
Rajabov Bekzod Madirim o'g'li HISTOMORPHOLOGICAL CHANGES IN THE RETINA OF RATS EXPOSED TO CHRONIC IMMOBILIZATION STRESS	16
Ahmadova Sevinch Abirqul qizi MANZARA JANRI VOSITASIDA SIRDARYo VILOYaTI EKOLOGIK HOLATINI TASVIRLASH METODIKASI	21
Оразнепесова Мая Адыловна, Азадов Чарымухаммет, Бекмурадова Сурай ПОВЫШЕНИЕ ПРОДУКТИВНОСТИ ГАЗОВЫХ И ГАЗОКОНДЕНСАТНЫХ СКВАЖИН ПУТЕМ КОМПЛЕКСНОГО ПРИМЕНЕНИЯ ЭЛЕКТРОМАГНИТНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ И ЦИФРОВОГО МОНИТОРИНГА ЗАБОЙНЫХ ПАРАМЕТРОВ	34

ФИО автора(-ов): *Ahmadova Sevinch Abirqul qizi*

Guliston davlat pedagogika instituti

«Tasviriy san’at» magistraturata ’lim yo ’nalishi

4-25 guruh 1-bosqich talabasi

Название публикации: «MANZARA JANRI VOSITASIDA SIRDARYO VILOYATI EKOLOGIK HOLATINI TASVIRLASH METODIKASI»

Annotatsiya. Maqolada Sirdaryo viloyatining ekologik holatini manzara janri vositasida badiiy tasvirlashning pedagogik va metodik jihatlarini yoritilgan. Manzara kompozitsiyalarini yaratish jarayonida talabalarda ekologik madaniyat, tabiatga ehtiyotkor munosabat va badiiy tafakkurni shakllantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, tabiiy muhitni kuzatish, etyudlar bajarish hamda ekologik mazmundagi kompozitsiyalar ishlash orqali talabalarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari manzara janri asosida ekologik mavzularni o‘qitish tasviriy san’at ta’limi samaradorligini oshirish va bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: manzara, ekologiyaya, Sirdaryo viloyati, ekologik madaniyat, tasviriy san’at, rangtasvir, kompozitsiya, etyud, badiiy tasvir, metodika.

Аннотация. В статье раскрываются педагогические и методические аспекты художественного изображения экологического состояния Сырдарьинской области средствами пейзажного жанра. Проанализированы возможности формирования экологической культуры, бережного отношения к природе и художественного мышления студентов в процессе создания пейзажных композиций. Рассмотрены вопросы развития творческих способностей обучающихся посредством наблюдения за природной средой, выполнения этюдов и создания композиций экологической направленности.

Результаты исследования показали, что обучение экологической тематике на основе пейзажного жанра способствует повышению эффективности художественного образования и совершенствованию профессионально-методической подготовки будущих учителей изобразительного искусства.

Ключевые слова: пейзаж, экология, Сырдарьинская область, экологическая культура, изобразительное искусство, живопись, композиция, этюд, художественное изображение, методика.

Abstract. This article examines the pedagogical and methodological aspects of depicting the ecological condition of the Syrdarya region through the landscape genre. The possibilities of developing students' ecological culture, responsible attitudes toward nature, and artistic thinking through the creation of landscape compositions are analyzed. The study considers the development of creative abilities through observation of the natural environment, sketching activities, and the creation of environmentally themed artistic compositions. The research findings indicate that teaching ecological topics through the landscape genre contributes to improving the effectiveness of art education and enhancing the professional and methodological training of future fine arts teachers.

Keywords: landscape, ecology, Syrdarya region, ecological culture, fine arts, painting, composition, sketch, artistic representation, methodology.

KIRISH (Introduction)

Bugungi kunda ekologik muammolar jahon miqyosida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslardan nooqilona foydalanish, suv tanqisligi, tuproq degradatsiyasi va iqlim o'zgarishi kabi omillar inson hayoti hamda tabiiy ekotizimlarga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois ekologik ta'lim va tarbiyani rivojlantirish, yosh avlodda tabiatga ongli munosabatni shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda tasviriy san'atning tarbiyaviy va estetik imkoniyatlari alohida ahamiyatga ega [5; 18-b.].

Tasviriy san'at insonning tabiatga bo'lgan munosabatini shakllantiruvchi muhim vosita bo'lib, u orqali tabiatning go'zalligi, uning holati va ekologik muammolarini badiiy obrazlar orqali ifodalash mumkin. Ayniqsa, manzara janri tabiat ko'rinishlarini real va ta'sirchan tarzda aks ettirish imkoniyatiga ega bo'lgan janr sifatida ekologik tarbiyani amalga oshirishda muhim o'rin tutadi. Manzara asarlarida tabiatning musaffo holati yoki ekologik o'zgarishlar badiiy talqin qilinib, tomoshabinda muayyan hissiy kechinmalarni uyg'otadi [8; 42-b.].

Sirdaryo viloyati tabiiy landshaftlari, sug'orma dehqonchilik maydonlari, Sirdaryo daryosi havzasi va o'ziga xos ekologik muhiti bilan ajralib turadi. Hududda suv resurslaridan foydalanish, yerlarning sho'rlanishi va atrof-muhit muhofazasi bilan bog'liq masalalar dolzarb hisoblanadi [1; 5-b.]. Ushbu holatlarni manzara janri vositasida tasvirlash nafaqat badiiy mahoratni rivojlantiradi, balki talabalarda ekologik madaniyat, estetik did va tabiatga mas'uliyatli munosabatni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Shuning uchun Sirdaryo viloyati ekologik holatini manzara janri orqali badiiy ifodalash metodikasini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish dolzarb ilmiy-pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi – manzara janri vositasida Sirdaryo viloyatining ekologik holatini badiiy tasvirlash metodikasini ishlab chiqish va uning ta'limiy imkoniyatlarini asoslash.

ADABIYOTLAR TAHLILI (Literature Review)

Manzara janri bo'yicha rus rassomlaridan I.I. Levitan, I.I. Shishkin, A.K. Savrasov tabiat holatini haqqoniy tasvirlash orqali ekologik va estetik g'oyalarni ilgari surgan. O'zbek tasviriy san'atida esa Ural Tansiqboev, Rahim Ahmedov va Chingiz Axmarov ijodida tabiat manzaralari muhim o'rin egallaydi.

Ekologik muammolarni badiiy aks ettirish masalalari ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. A. Ergashev va T. Ergashev o'z tadqiqotlarida tabiatni muhofaza qilish, ekologik muvozanat va insonning atrof-muhitga ta'siri haqida muhim nazariy ma'lumotlar keltirgan [5; 24-b.]. P.S. Sultonov ekologik ta'limning ahamiyati va uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini asoslab bergan [8; 37-b.]. Tasviriy san'at ta'limi sohasida R.Z. Xayrovning ilmiy ishlari alohida ahamiyatga ega. Olim bo'lajak tasviriy

san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirish, mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish va innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llash masalalarini yoritgan [2; 40-b.; 10; 52-b.]. Shuningdek, muallif tomonidan tasviriy san'at darslarida ekologik tarbiyani shakllantirishning pedagogik asoslari ishlab chiqilgan bo'lib, bu tadqiqot mazkur mavzu uchun muhim nazariy manba hisoblanadi [20; 201-b.].

M.R. Xayrovaning ilmiy ishlarida esa tasviriy san'at ta'limi jarayonida milliy qadriyatlar, estetik tarbiya va badiiy tafakkurni shakllantirish masalalari tadqiq etilgan. Muallif tasviriy san'at darslarida milliy o'zlikni anglash, madaniy merosga hurmat va ijodiy faoliyatni rivojlantirishning pedagogik jihatlarini asoslab bergan [11; 100-b.]. Shuningdek, uning zamonaviy portret janrida stilizatsiya masalalariga bag'ishlangan tadqiqotlari talabalarning badiiy fikrlashini rivojlantirish hamda kompozitsion yechimlarni takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi [18; 180-b.]. Mazkur ilmiy qarashlar ekologik mavzudagi manzara kompozitsiyalarini yaratishda ham talabalarning ijodiy yondashuvini shakllantirishga xizmat qiladi.

MATERIALLAR VA METODOLOGIYA (Materials and Methodology)

Mazkur tadqiqotda manzara janri vositasida Sirdaryo viloyatining ekologik holatini badiiy tasvirlash imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan pedagogik va amaliy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatish, ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, kompozitsion tahlil, ijodiy ishlar natijalarini baholash hamda amaliy tajriba-sinov ishlari qo'llanildi. Shuningdek, ekologiya va tasviriy san'at sohalarida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar o'rganilib, ularning natijalari umumlashtirildi [5; 31-b.].

Tadqiqot ob'ekti sifatida Sirdaryo viloyatining tabiiy landshaftlari, suv havzalari, qishloq xo'jaligi maydonlari va ekologik jihatdan ahamiyatli hududlari tanlab olindi. Viloyatning tabiiy muhiti haqidagi ma'lumotlar tahlil qilinib, ekologik holatning badiiy tasvir uchun muhim bo'lgan xususiyatlari aniqlandi [1; 4-b.]. Ayniqsa, yerlarning sho'rlanishi, suv resurslaridan foydalanish va yashil hududlarni muhofaza qilish bilan bog'liq masalalar tadqiqot mazmunining asosini tashkil etdi.

1-rasm. Sirdaryo daryosi.

Tadqiqot davomida talabalar uchun maxsus metodik topshiriqlar ishlab chiqildi. Dastlab ularda ekologik bilimlarni shakllantirish maqsadida nazariy mashg'ulotlar tashkil etildi. Bu jarayonda ekologiya va atrof-muhit muhofazasiga oid ilmiy manbalardan foydalanildi [8; 45-b.]. Keyingi bosqichda talabalar tabiat ob'ektlarini bevosita kuzatish orqali etyudlar bajardilar. Tabiatni kuzatish jarayoni tasviriy san'atda realistik tasvir ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga ekologik tafakkurni ham rivojlantirishga xizmat qildi.

Manzara kompozitsiyalarini ishlash jarayonida talabalardan Sirdaryo viloyatining ekologik holatini badiiy obrazlar orqali ifodalash talab etildi. Kompozitsiyalarda tabiatning musaffo holati bilan bir qatorda ekologik muammolarni ham aks ettirishga e'tibor qaratildi. Bu esa talabalarning ijodiy fikrlashi va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga imkon berdi [2; 40-b.].

Ta'lim jarayonida individual yondashuv asosida har bir talabaning qobiliyati va qiziqishlarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etdi. Ijodiy faoliyatni tashkil etishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanildi [4; 56-b.]. Shuningdek, talabalarning badiiy mahoratini rivojlantirishda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash muhim omil sifatida qaraldi [10; 53-b.].

Tadqiqotning amaliy qismida talabalar tomonidan yaratilgan manzara asarlari kompozitsiya, rang munosabatlari, yorug'lik va soya yechimlari hamda ekologik g'oyaning ifodalanish darajasi bo'yicha tahlil qilindi [7; 82-b.]. Olingan natijalar

manzara janri vositasida ekologik tarbiyani amalga oshirish imkoniyatlari yuqori ekanligini ko'rsatdi.

2-rasm. Sirdaryo viloyati tabiiy muhitini kuzatish asosida bajarilgan manzara etyudi (muallif tomonidan ishlangan o'quv-namunaviy kompozitsiya).

NATIJALAR (Results)

Tadqiqot davomida manzara janri vositasida ekologik mavzularni o'qitish bo'yicha olib borilgan tajriba-sinov ishlari ijobiy natijalarni ko'rsatdi. Amaliy mashg'ulotlarda talabalar Sirdaryo viloyatining tabiiy muhiti, suv resurslari, qishloq xo'jaligi yerlari va ekologik muammolari haqida ma'lumotlar to'plab, ularni badiiy kompozitsiyalarda aks ettirishga harakat qildilar. Bu jarayon talabalarning nafaqat tasviriy ko'nikmalarini, balki ekologik bilim va tasavvurlarini ham boyitishga xizmat qildi [1; 6-b.].

Ijodiy ishlar tahlili shuni ko'rsatdiki, talabalar tomonidan yaratilgan manzara kompozitsiyalarida tabiatning musaffo holati bilan bir qatorda inson faoliyati ta'sirida yuzaga kelayotgan ekologik o'zgarishlar ham badiiy obrazlar orqali ifodalangan.

Ayrim ishlarda suv resurslarini muhofaza qilish, yerlarning sho'rlanishi va yashil hududlarni asrash g'oyalari kompozitsion yechimlar asosida ochib berilgan [5; 112-b.].

Rangtasvir ishlarini baholash jarayonida talabalar rang munosabatlari, havo perspektivasi va kompozitsiya qonunlaridan samarali foydalanganligi aniqlandi. Ekologik muammolarni ifodalashda sovuq va issiq ranglar kontrasti, yorug'lik va soya munosabatlari hamda simvolik obrazlar muhim ahamiyat kasb etdi. Bu holat talabalarning badiiy tafakkuri va estetik didini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi [7; 96-b.].

Tajriba natijalari talabalarning mustaqil ijodiy faolligi sezilarli darajada oshganligini ham ko'rsatdi. Mashg'ulotlar davomida ekologik mavzular bo'yicha mustaqil etyudlar, eskizlar va kompozitsiyalar yaratildi. Bu esa bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini mustahkamlashga xizmat qildi [2; 40-b.]. Shu bilan birga, innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish talabalarning faol ishtirokini ta'minlab, ta'lim samaradorligini oshirdi [10; 55-b.].

Olingan natijalar manzara janri asosida ekologik mavzularni o'qitish talabalarda ekologik madaniyat, tabiatga mas'uliyatli munosabat va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishda samarali vosita ekanligini tasdiqladi [20; 203-b.].

MUHOKAMA (Discussion)

Manzara janri tasviriy san'atning eng ta'sirchan janrlaridan biri bo'lib, u inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarni badiiy ifoda etish imkoniyatini yaratadi. Tabiat manzaralarini tasvirlash jarayonida nafaqat estetik go'zallik, balki atrof-muhitning holati, ekologik muammolar va ularning oqibatlari ham aks ettirilishi mumkin. Shu jihatdan manzara janri ekologik ta'lim va tarbiyani amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Sirdaryo viloyatining tabiiy muhiti o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, uning landshaftlari, sug'orish tizimlari, daryo sohillari va qishloq xo'jaligi maydonlari manzara asarlari uchun boy material hisoblanadi. Tabiat ob'ektlarini kuzatish va ularni badiiy talqin qilish jarayonida talabalar hududning ekologik holati haqida chuqurroq

tasavvurga ega bo'ladilar. Bu esa ularning tabiatga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi hamda ekologik madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Amaliy mashg'ulotlar jarayonida ekologik mavzudagi manzara kompozitsiyalarini yaratish talabalarning ijodiy faolligini oshirishi kuzatildi. Tabiatdagi o'zgarishlarni rang, kompozitsiya va obrazlar orqali ifodalash jarayoni ularni mustaqil fikrlashga, tahlil qilishga hamda badiiy yechim topishga undaydi. Ayniqsa, suv resurslarini muhofaza qilish, yashil hududlarni saqlash va tabiiy muhitni asrash g'oyalarini tasvirlash talabalarda ekologik mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

Mashg'ulotlar davomida talabalar Sirdaryo viloyatining turli hududlariga xos tabiiy manzaralarni kuzatib, ular asosida etyud va kompozitsiyalar ishladilar. Bunda tabiat ob'ektlarini bevosita kuzatish, ularning rang va shakl xususiyatlarini tahlil qilish hamda badiiy obrazga aylantirish muhim ahamiyat kasb etdi. Natijada talabalarning tabiatni his qilish, uni estetik baholash va badiiy ifodalash ko'nikmalari rivojlandi. Ta'lim jarayonida R.Z. Xayrov tomonidan ishlab chiqilgan talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish va individual yondashuvga asoslangan metodik tamoyillardan foydalanildi [2; 40-b.]. Ushbu metodikaga ko'ra, har bir talabaning qiziqishi, qobiliyati va ijodiy imkoniyatlarini hisobga olgan holda vazifalar berilishi ularning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, talabalarga mustaqil ijodiy izlanishlar olib borish, tabiatni kuzatish asosida eskiz va etyudlar tayyorlash vazifalari yuklatildi. Bu esa ularning kasbiy va badiiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi [10; 55-b.].

Amaliy ishlar natijalari shuni ko'rsatdiki, ekologik mazmundagi manzara kompozitsiyalarini yaratish talabalarning nafaqat tasviriy san'at sohasidagi bilim va ko'nikmalarini, balki ekologik madaniyati va ijtimoiy faolligini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Manzara janri orqali ekologik muammolarni badiiy talqin qilish talabalarning ijodiy fikrlashini boyitib, ularda tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantiradi.

Manzara janrida ishlash jarayonida ranglar uyg'unligi, havo perspektivasi, yorug'lik va soya munosabatlarini to'g'ri qo'llash muhim ahamiyatga ega. Ushbu

vositalar orqali tabiatning real holatini ishonchli va ta'sirchan ifodalash mumkin. Natijada talabalarning badiiy mahorati bilan bir qatorda estetik didi ham rivojlanadi.

Ekologik mavzularni tasviriy san'at bilan bog'lab o'qitish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Bunday yondashuv talabalarning ekologik bilimlarini mustahkamlash, tabiatga ehtiyotkor munosabatni shakllantirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, manzara janri orqali ekologik muammolarni badiiy talqin qilish kelajakda ekologik ongli va ijtimoiy faol mutaxassislarini tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, Sirdaryo viloyatining ekologik holatini manzara janri vositasida tasvirlash talabalarning badiiy-ijodiy faoliyatini rivojlantirish bilan birga, ularda tabiatni asrash, ekologik muammolarga befarq bo'lmaslik va atrof-muhit muhofazasiga mas'uliyat bilan yondashish kabi muhim fazilatlarni shakllantirish imkonini beradi.

XULOSA (Conclusion)

Manzara janri vositasida Sirdaryo viloyatining ekologik holatini tasvirlash talabalarda ekologik bilim, badiiy tafakkur va ijodiy faollikni rivojlantirishning samarali vositasi ekanligi aniqlandi. Tadqiqot jarayonida ekologik mavzularni manzara kompozitsiyalari orqali ifodalash talabalarning tabiatga bo'lgan munosabatini shakllantirishi, atrof-muhit muhofazasiga oid bilimlarini boyitishi hamda ekologik madaniyatini yuksaltirishi kuzatildi.

Amaliy mashg'ulotlar jarayonida tabiat ob'ektlarini kuzatish, etyudlar bajarish va ekologik mazmundagi kompozitsiyalar yaratish talabalarning rangtasvir sohasidagi bilim va ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qildi. Shu bilan birga, ularning kompozitsion fikrlashi, rang munosabatlarini his etishi va mustaqil ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatlari rivojlandi.

Tadqiqot natijalari ekologik ta'lim va tasviriy san'atni o'zaro integratsiyalash ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Manzara janri orqali ekologik muammolarni badiiy talqin qilish talabalarda tabiatga ehtiyotkor munosabatni shakllantirish bilan birga, ularning estetik didi va ijodiy salohiyatini ham

yuksaltirish imkonini berdi. Ekologik mazmundagi ijodiy ishlar ustida ishlash jarayonida talabalar atrof-muhitda sodir bo'layotgan o'zgarishlarga nisbatan befarq bo'lmaslik, tabiatni asrash va uning boyliklaridan oqilona foydalanish zarurligini chuqurroq anglay boshladilar.

Manzara kompozitsiyalarini yaratish jarayonida talabalar tabiat ob'ektlarini kuzatish, tahlil qilish va ularni badiiy obrazlar orqali ifodalash ko'nikmalarini mustahkamladilar. Bu esa ularning kompozitsion fikrlashi, rang hissi va tasviriy vositalardan samarali foydalanish mahoratini rivojlantirdi. Ayniqsa, ekologik muammolarni simvolik obrazlar va badiiy yechimlar orqali ko'rsatish talabalarning ijodiy yondashuvini kuchaytirdi.

Shu bilan birga, manzara janri asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning mustaqil ta'lim olish va izlanish olib borish faolligini oshirdi. Ular tabiiy muhit haqida qo'shimcha ma'lumotlar to'plash, foto va etyud materiallarini yig'ish hamda kompozitsion yechimlarni mustaqil izlashga harakat qildilar. Bu jarayon talabalarning nafaqat badiiy, balki tadqiqotchilik qobiliyatlarini ham rivojlantirdi.

Tajriba natijalari shuni ko'rsatdiki, ekologik mavzularni manzara janri orqali o'qitish talabalarning kasbiy tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday yondashuv ularning kelgusida o'quvchilarga ekologik tarbiya berish, tabiatga mehr uyg'otish va ekologik madaniyatni shakllantirish bo'yicha pedagogik faoliyati uchun muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, Sirdaryo viloyati ekologik holatini manzara janri vositasida tasvirlash metodikasi bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik tayyorgarligini takomillashtirish, ekologik tarbiya samaradorligini oshirish hamda tasviriy san'at ta'limi mazmunini boyitishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur metodikadan oliy ta'lim muassasalaridagi tasviriy san'at fanlarini o'qitish jarayonida samarali foydalanish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI (references)

1. Sirdaryo viloyati haqida (ekoturizm va tabiiy muhit ma'lumotlari): Uzbekistan Travel — Sirdaryo viloyati. Uzbekistan Travel — Sirdaryo viloyati
2. Khairov R. Z. Independent educational activities aimed at improving the professional and methodological training of future teachers of fine arts //Breakthrough Scientific Research as an Engine of Science. – 2024. – С. 40.
3. Rasimovna M. K. MAKTABDA TASVIRIY SAN'AT FANINI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2025. – Т. 3. – №. 33. – С. 281-285.
4. Хайров Р. З. Тасвирий санъат дарсларида иктидорли ўқувчиларга индивидуал ёндашувнинг илмийметодик асослари //Магистрлик диссертацияси.–Т.: ТДПУ. – 2006. – Т. 102.
5. Эргашев А., Эргашев Т. Экология, биосфера ва табиатни муҳофаза қилиш: дарслик. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2005. – 436 б.
6. Khayrov R. Z., Khasanov N. T., Khayrova M. R. Creating a situation of success in fine arts lessons through an individual approach //Академическая публицистика. – 2021. – №. 2. – С. 208-210.
7. Хайров Р. З. Akademik rangtasvir. Darslik //Toshkent:“METHODIST NASHRIYOTI. – 2025. – Т. 224.
8. Султонов П.С. Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш асослари. – Тошкент, 2007. – 160 б.
9. Zolimkhon K. R. Methodology for individual approaches to pupils in the lessons of the fine art //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol. – 2019. – Т. 7. – №. 11.
10. XAYROV R. BO‘LAJAK TASVIRIY SAN’AT O‘QITUVCHILARINING KASBIY-METODIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISHDA TA’LIM TEXNOLOGIYALARINING QO‘LLANILISHI //SCIENCEPROBLEMS. UZ Учредители: ООО “Scienceproblems team”. – 2024. – Т. 3. – №. 12/2.

11. Khayrova M. R. TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA MILLIY O 'ZLIK VA QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH //Innovative Development in Educational Activities. – 2025. – Т. 4. – №. 1. – С. 98-104.
12. Sobitovich I. O. et al. APPLICATION OF EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN IMPROVING PROFESSIONAL AND METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE FINE ARTS TEACHERS Khayrov Rasim Zolimkhan corners. Gulistan State Pedagogical Institute, pedagogy.
13. Khayrov R. Z., Azamkulov G. O., Khairova M. R. FROM THE HISTORY OF THE INDIVIDUAL APPROACH TO PUPILS IN THE CLASSES OF FINE ARTS //ТРАДИЦИОННЫЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ. – 2021. – С. 151-153.
14. Султонов П.С. Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш асослари. – Тошкент, 2007. – 160 б.
15. Hayrov R. Z. Development of the professional training of fine arts students through watercolor painting //American Journal of Education and Evaluation Studies. – 2025. – Т. 2. – №. 8. – С. 209-214.
16. Хайрова Н. Р., Хайров Р. З. ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА //Символ науки. – 2024. – №. 9-1-1. – С. 89-91.
17. Хайрова Н. Р. СВЕТ И ТЕНЬ КНИГ: КАК ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПЕРСОНАЖИ ОЖИВАЮТ В НАШИХ СЕРДЦАХ //НАУЧНЫЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ «МАТРИЦА НАУЧНОГО ПОЗНАНИЯ» ISSN 2541-8084. – С. 293.
18. Хайрова М. Р. СТИЛИЗАЦИЯ В СОВРЕМЕННОМ ПОРТРЕТНОМ ЖАНРЕ //АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ РАЗВИТИЯ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. – 2022. – С. 179-183.

19. Ogli X. R. Z. ZAMONAVIY TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDA KASBIY-METODIK TAYYORGARLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI //Inter education & global study. – 2026. – T. 4. – №. 1. – C. 211-220.
20. Zolimxon o'g'li, Xayrov Rasim. "TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA EKOLOGIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI." *Global Science Review* 7.1 (2025): 199-206.